

SHRIMPSON, PAUL *A CATHOLIC ETON?: NEWMAN'S ORATORY SCHOOL*. LEOMINSTER: GRACEWING, 2005

Aquest llibre, escrit de manera excel·lent i documentat magníficament en fonts primàries, tracta d'un assumpte poc conegut: John Henry Newman com a inspirador i gestor d'una renovadora escola catòlica de segon ensenyament per a nois, a mitjan segle XIX. Aquells que tinguin algun tracte amb l'obra de l'il·lustre convers anglès, futur cardenal i avui beat de l'Església catòlica, coneixen la seva sempre citada (i em temo que poc llegida) *Idea of a University*, que conté l'encara més citada definició de *gentleman*; potser també recordaran que, quan es va produir la seva polèmica amb Charles Kingsley que donaria lloc a l'*Apologia pro Vita Sua*, Newman havia *desaparegut* per als seus vells amics d'Oxford. Una revista d'aquell temps va escriure: «Ens dol, com succeeix a milers de compatriotes seus i nostres, veure'l condemnat, a la seva avançada edat, a malviure tot fent classe a infants petits en una escola desconeguda d'Edgbaston, en lloc d'exercir la seva influència sobre la societat amb la seva ploma magistral i la seva irresistible eloqüència».

El llibre de Shrimpton té com a objectiu comptar tot sobre aquesta «escola desconeguda d'Edgbaston», en un moment en què el sistema educatiu anglès es trobava en plena etapa de reformes. Amb ordre i claredat, Shrimpton condueix el lector per la prehistòria, la història i les repercussions socials i eclesiàstiques d'aquesta empresa educativa en què Newman es va veure més implicat que el que hauria volgut en un principi. En no tractar-se d'un llibre sobre l'Oratory School, sinó sobre Newman i el que podria considerar-se una mai escrita «Idea of a Catholic School», l'obra s'ocupa només dels anys fundacionals de l'escola, aquells en què Newman va participar en la seva gestió.

La prehistòria té un lligam directe amb el moviment d'Oxford i els nombrosos conversos al catolicisme que volien, a més de fer dels seus fills uns bons catòlics, assolir un nivell social i d'educació com els que ells havien tingut. O sigui, un Moviment d'Oxford per a infants. Els conversos s'havien educat primer a Eton, Harrow, Winchester, Westminster i altres *public schools* protestants, i més tard a Oxford o Cambridge. D'una banda, no desitjaven enviar els seus fills a les escoles protestants. De l'altra, van constatar que els establiments d'educació catòlica a Anglaterra eren en realitat seminaris on s'admetien també nois que no aspiraven a ser sacerdots i on se'ls oferia una educació clerical, que els segregava del seu ambient; de manera que aquell ambient era incapaç de preparar els joves per al món i preservar la fe en aquest món.

Per tal de no afegir una més a les renúncies que va comportar a aquells conversos el seu ingrés a l'Església catòlica, uns quants d'aquells conversos es van

dirigir a Newman per demanar-li que els ajudés a promoure una escola on els seus fills poguessin arribar a ser cavallers capaços de relacionar-se amb els seus iguals en societat, joves preparats per a prosseguir després a *Oxbridge* i, al mateix temps, profundament catòlics en pietat i doctrina. Tot i que avui aquest plantejament pugui semblar un xic classista, aquesta postura s'entén perfectament en el marc de la sociologia del catolicisme anglès del segle XIX, amb una petita minoria d'*old catholics* automarginats en el camp i una massiva immigració d'irlandesos marginats pel seu analfabetisme. Newman i els conversos pretenien fondre dues tradicions educatives, la catòlica «continental» i la protestant anglesa, tot aprofitant els aspectes positius de cadascuna i evitant el que era negatiu. De la primera s'havia de retenir, sens dubte, la instrucció religiosa i la pietat; s'havia d'evitar la contínua vigilància dels nois i l'excessiu control dels clergues, que amb freqüència arribava al límit de l'espionatge. De la segona, havia d'assumir el nivell d'instrucció, la institució de la *Dame*, que feia el paper de mare per als nois, i el respecte a la llibertat i la iniciativa individual, sense caure en el complet abandonament en què els professors deixaven els nois fora de les aules. Tal com va dir un d'ells, «Eton, sense la seva crueltat, però amb la transmissió de la fe catòlica; això és el que m'agradaria veure». Ja al segle XX, l'epistolari de José Castillejo reflecteix la seva admiració davant dels sans efectes d'aquesta educació en què els nois anglesos són segurs, directes, veraçs, en contrast amb les males arts dels espanyols.

Després de diversos anys de preparatius i dificultats, l'1 de maig de 1859 Newman va començar als afores de Birmingham una escola per a infants petits, la Edgbaston Catholic School, en què van ingressar set infants. La seva idea inicial era que, per tal d'evitar problemes amb altres institucions, tant ell com l'Oratori es van mantenir al marge de l'escola, que seria governada pel *headmaster*, un oratorià anomenat Darnell, que contractaria els altres *masters*, i Mrs. Wootten, la *Dame*, que aportaria el toc maternal. Però només dos anys després, en ple curs, Newman es va trobar amb 55 infants, una *Dame* i sense mestres. El *headmaster* i tot el claustre van abandonar l'escola. Newman es va adonar que no es tractava només d'un conflicte d'autoritat entre Darnell i Mrs. Wootten, com pretenia aquell, sinó que Darnell s'havia apoderat de l'escola, tot deixant a una banda la dimensió formativa i espiritual que presidia el projecte original que Newman havia ofert als pares promotors de l'escola. Newman —que pocs anys abans havia tingut amargues experiències amb la Universitat catòlica de Dublín— es va veure obligat a implicar-se personalment i va implicar la Congregació de l'Oratori. Ambrose Saint John, el seu més directe col·laborador, es va posar al capdavant de l'escola, que va passar a anomenar-se Orationary School. En realitat, va ser una autèntica refundació, una crisi purgativa, que Shrimpton relata amb vivesa i un munt de detalls procedents de cartes, diaris i altres fonts

primàries. Saint John va ser el *headmaster* providencial que va permetre que Newman adoptés el seu ideal de *liberal education* i l'apliqués a l'etapa prèvia al complet desenvolupament intel·lectual a la universitat. A partir del principi que «el coneixement és el seu propi fi», Newman va posar molt èmfasi en l'estudi dels clàssics grecs i llatins com el millor instrument per al cultiu de la ment i el progrés intel·lectual. Al seu parer, «el primer pas en la formació intel·lectual consisteix a inculcar en la ment del noi la idea de ciència, mètode, ordre, principi i sistema; de la regla i l'excepció, de la riquesa i l'harmonia»; de manera que són fonamentals les gramàtiques llatina i grega, i les matemàtiques. En tot cas, l'Oratory School presentava un currículum més ampli que altres *public schools* que, com Harrow, eren un xic fanàtiques amb el llatí —tal com es pot veure en l'arrencada de l'autobiografia de Churchill—. En canvi, no hi havia ciències naturals, atès que Newman pensava que no estaven suficientment desenvolupades per fer-ne l'instrument de la formació intel·lectual en el nivell secundari. En els establiments catòlics eclesiàstics, no s'ensenyaven els clàssics grecollatins, pagans, sinó els pares de l'Església; en l'Oratori els alumnes —entre ells Hilaire Belloc— posaven en escena peces llatines com *Andria* l'any 1886 (vegeu la foto núm. 16). Entre els *masters* hi va haver un fill, convers, del Dr. Arnold de Rugbi i Gerard Manley Hopkins; a més de Belloc, em sembla que Tolkien també va ser alumne de l'Oratori.

Malgrat que durant anys es va estancar el nombre d'alumnes, l'escola de l'Oratori es va consolidar internament —«The school flourishes, except in numbers», escriu Newman amb humor en una carta de 1866— i va aconseguir sobreviure a múltiples dificultats externes, quasi totes procedents de l'àmbit eclesiàstic, que es poden classificar en quatre: 1. La qüestió universitària: Roma havia desaconsellat vivament (virtualment prohibit) als catòlics anglesos anar a Oxford o Cambridge i els bisbes anglesos van insistir en aquesta mesura; malgrat això, tota l'educació de l'Oratory School estava orientada precisament a preparar els seus alumnes per anar a la universitat. 2. En l'Oratory School els *laics* (professors no oratorians i, sobretot, els pares dels nois) tenien gran pes en l'orientació i gestió de l'escola, quan no només els *colleges* catòlics estaven en mans exclusivament de clergues, sinó que fins en les velles famílies que s'educaven privadament a casa seva, era impensable que els preceptors no fossin clergues. 3. Rivalitat d'altres escoles catòliques que es van fundar després, tot aprofitant —més o menys— el model de Newman, principalment Beaumont Lodge, iniciada pels jesuïtes l'any 1861 i Woburn Park, fundada el 1877 per William Petre, més ben establerts patrimonialment; l'Oratory School, en canvi, va començar només amb 900 lliures quan altres escoles de l'època ho feien amb quantitats que oscil·laven entre 25.000 i 40.000 (p. 214), de manera que perdia diners, i no podia oferir camps d'esport,

ni edificis amplis i es trobava en un barri poc presentable d'una ciutat industrial en ple desenvolupament, que no va poder abandonar fins l'any 1922 quan es va traslladar a la seva actual seu al camp a Caversham. 4. Calúmnies i murmuracions, procedents de l'ultramontanisme dominant en el catolicisme anglès, dirigides contra Newman —a qui consideraven «the most dangerous man in England»—, les seves connexions liberals i, sobretot, contra la moralitat de l'escola de l'Oratori.

A l'abril de 1865, Newman va escriure a Hope-Scott, home clau en la relació amb els pares en l'«afar Darnell»: «realment l'escola ha resolt (si puc dir-ho sense presumció) el problema de combinar una bona educació intel·lectual amb la formació moral catòlica». En suma, què va aportar Newman a l'educació secundària en el context dels reformadors victorians? Tres coses, segons Shrimpton (p. 283): prescindir de l'autoritarisme, sense rebaixar els nivells d'exigència moral, espiritual i intel·lectual; fomentar les aspiracions dels professors laics a una participació més en el control i l'organització de l'educació catòlica; i educar els catòlics per ocupar el seu lloc en una societat no catòlica. Per la meua banda, afegeixo una altra aportació presa dels seus *Historical Sketches*: «un sistema acadèmic en el qual no hi hagi influència personal dels professors sobre els alumnes és un hivern polar (an arctic winter)». Les circumstàncies de l'Església a Anglaterra i l'escàs desenvolupament inicial de l'Oratory School van limitar seriosament l'impacte d'aquests èxits que, avui, destaquen davant de nosaltres com a objectius no només d'una extraordinària amplitud, sinó també com a visions completament avançades a la seva època.

Fotografies (algunes encantadores), il·lustracions i plans d'època completen aquest magnífic estudi de Paul Shrimpton, del qual no hauria de prescindir cap persona interessada en l'educació victoriana o catòlica.

Víctor García Ruiz

VARELA I SERRA, JOSEP MARIA *RÚBIES O EL REPTE CONSTANT: POLÍTICA, RELIGIÓ I PEDAGOGIA A LA CATALUNYA DEL SEGLE XX*. LLEIDA: PAGÈS, 2008

Varela és catedràtic de matemàtiques a l'Institut de Lleida Samuel Gili i Gaia i autor de diferents llibres d'entrevistes com *Converses a Lleida* (1988). Quan ja fa quinze anys de la mort prematura de Maria, convenia aquesta biografia ja que, com diu l'autor, l'oblit s'imposa «inexorablement sobre fets i persones». Varela també vol «ajudar a donar una mica de pes humà al record de la pedagoga lleidatana».